

การพัฒนาความมั่นคงทางอารมณ์ของวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว
โดยการปรึกษากลุ่มทฤษฎีเน้นทางออกระยะสั้น

**The Development of Emotional Stability in Adolescents from Single Parent
Families through Solution Focused Brief Group Counseling Theory**

ทรงศรี สารภูษิต

ACADEMIC JOURNAL

UTTARADIT RAJABHAT UNIVERSITY
<http://research.ur.aj.ac.th>

การพัฒนาความมั่นคงทางอารมณ์ของวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว
โดยการปรึกษากลุ่มทฤษฎีเน้นทางออกระยะสั้น
The Development of Emotional Stability in Adolescents from Single
Parent Families through Solution Focused Brief Group Counseling
Theory

ทรงศรี สารภูษิต*
เพ็ญภา กุลนาคาล**
วรกร ทรัพย์วิระพรรณ***

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลการปรึกษากลุ่มทฤษฎีเน้นทางออกระยะสั้น ต่อความมั่นคงทางอารมณ์ของวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นวัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา ที่มาจากครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว อายุระหว่าง 12-15 ปี และมีความมั่นคงทางอารมณ์อยู่ในระดับต่ำถึงค่อนข้างต่ำและสนใจเข้าร่วมทดลอง จำนวน 16 คน ใช้วิธีสุ่มอย่างง่ายเพื่อแบ่งกลุ่มทดลอง 8 คน และกลุ่มควบคุม 8 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบวัดความมั่นคงทางอารมณ์ และโปรแกรมการปรึกษากลุ่มทฤษฎีเน้นทางออกระยะสั้น เก็บข้อมูลดำเนินการในระยีก่อนการทดลอง ระยะเวลาหลังการทดลอง และระยะติดตามผล จากนั้น นำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำประเภทหนึ่งตัวแปรระหว่างกลุ่มและหนึ่งตัวแปรภายในกลุ่มและวิธีทดสอบรายคู่แบบบองเฟอร์โรนี

ผลการศึกษาพบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการทดลองกับระยะเวลาของการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 วัยรุ่นที่ได้รับการปรึกษากลุ่มทฤษฎีเน้นทางออกระยะสั้นมีคะแนนความมั่นคงทางอารมณ์สูงกว่ากลุ่มควบคุมในระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และวัยรุ่นที่ได้รับการปรึกษากลุ่มทฤษฎีเน้นทางออกระยะสั้นมีคะแนนความมั่นคงทางอารมณ์ในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลสูงกว่าระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การปรึกษากลุ่มทฤษฎีเน้นทางออกระยะสั้น/ ความมั่นคงทางอารมณ์/ วัยรุ่น/ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว

* นิสิตหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา

**อาจารย์ที่ปรึกษาหลักวิทยานิพนธ์

*** อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมวิทยานิพนธ์

Abstract

The purpose of this research was to study the effect of the solution focused brief group counseling theory on emotional stability of adolescents. Sixteen adolescents from single parent families of Piboonbumpen Demonstrative School in 2014 were volunteered to participate in this study. The participants were those adolescents who had the emotional stability score at low to very low level. The participants were randomly assigned into two groups (the experimental group and the control group), eight adolescents for each group. The instruments employed in this study were Emotional stability Assessment Scale and Solution Focused Brief Theory Group Counseling Program. Data were collected in three phases: pre-test, post-test, and follow-up. The obtained data was analyzed through repeated-measure analysis of variance: one between-subjects and one within-subjects, including pair comparison through the Bonferroni Procedure.

The results revealed that there was a statistically significant interaction between the method and the duration of the experiment. At the post-test and the follow-up phrases, the mean scores of the emotional stability of adolescents in the solution focused brief group counseling theory was higher than the control group's scores at .05 level. The mean scores of the emotional stability of adolescents in the solution focused brief group counseling theory at post-test and follow-up phrase were significantly higher than the pre-test phrase at .05 level.

Keywords : Solution Focused Brief Group Counseling Theory /Emotional Stability /Adolescents / Single Parent Families

บทนำ

สถาบันครอบครัวที่พร้อมด้วยพ่อและแม่มีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาการของวัยรุ่นเพราะครอบครัวเป็นเด็กจะได้รับรากฐานชีวิต และช่วยกล่อมเกล้าให้เด็กเติบโตได้อย่างมีคุณภาพ แต่ข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2557) พบว่าปัจจุบันสังคมไทยมีการหย่าร้างและแยกกันอยู่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งความล้มเหลวของการครองคู่ย่อมส่งผลกระทบต่อวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยที่มีความสับสนทางจิตใจมากที่สุด เพราะนอกจากวัยรุ่นจะมีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายแล้ว ยังมีปัญหาทางด้านจิตใจ อารมณ์ ยังมีปัจจัยชี้้นำ เช่น ภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมที่พัฒนาเปลี่ยนแปลงไปเรื่อยๆ ยิ่งทำให้เด็กมีความกดดันมากขึ้น มีการแข่งขันด้านต่างๆมากขึ้น ทั้งในด้านการดำรงชีวิต การศึกษา การสอบแข่งขันเพื่อศึกษาต่อ สิ่งต่างๆเหล่านี้ย่อมเป็นตัวกำหนดอารมณ์ความรู้สึก ดังนั้น ถ้าวัยรุ่นถูกรบกวนด้วยปัญหาความไม่มั่นคงทางครอบครัวด้วยแล้ว ย่อมทำให้เด็กดำรงชีวิตอยู่อย่างไม่ปกติ มีความเครียดทางอารมณ์สูง เกิดความสับสนและความขัดแย้งในใจ มีผลกระทบกระเทือนต่อจิตใจ ทำให้เกิดความไม่มั่นคงทางอารมณ์ได้ ทั้งนี้มีพ่อหรือแม่จำนวนไม่น้อยที่ยังคงเจ็บปวดเสียใจกับความหลัง หรือยังคงโกรธแค้นอดีตสามีหรืออดีตภรรยาของตนที่แยกไป หลายคนรู้สึกว่าตนเองไร้ค่า ถูกทอดทิ้ง ซึ่งความรู้สึกด้านลบต่างๆ ของพ่อหรือแม่นี้อาจถูกแสดงออกมาทางการกระทำหรือทางวาจาโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ได้ และสิ่งเหล่านี้เองที่ส่งผลต่อความมั่นคง

ทางอารมณ์ของวัยรุ่น สุชา จันทรเฒ (2541: 122) กล่าวว่า สภาพครอบครัวที่บิดา มารดา ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายไม่ได้อยู่ด้วยกัน จะเป็นด้วยการหย่าร้างหรือการทอดทิ้ง หรือแยกกันอยู่ก็ตาม จะเป็นผลให้เด็กขาดการดูแลและไม่ได้รับความรักความอบอุ่น ความเห็นอกเห็นใจ เท่ากับที่บิดามารดาอยู่ด้วยกัน มีผลทำให้เด็กรู้สึกกลัวไม่ปลอดภัย ถูกทอดทิ้งให้อยู่โดดเดี่ยวขาดผู้ที่จะเป็นแบบอย่างของเด็ก สอดคล้องกับการศึกษาของ ญัญญา สนทวงศ์ ณ อยุธยา (2548) ซึ่งพบว่าเด็กในครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวมีพัฒนาการด้านจิตใจ อารมณ์และสังคมต่ำกว่าเด็กปกติ

การให้การปรึกษาแบบกลุ่ม(Group Counseling) เป็นกระบวนการทางจิตวิทยาที่สามารถช่วยเหลือบุคคลที่มีปัญหาหรือบุคคลที่ต้องการความช่วยเหลือ เช่น มีความกดดันทางจิตใจ วิตกกังวล ภาวะซึมเศร้า เสียใจ ฯลฯ ให้สามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข มีความมั่นคงทางอารมณ์ ทั้งนี้การให้การปรึกษากลุ่มทฤษฎีเน้นทางออกระยะสั้นเป็นการให้การปรึกษากลุ่มที่เน้นให้ความสำคัญกับปัจจุบันและอนาคต สนใจสิ่งที่เป็นไปได้ในการหาคำตอบให้กับปัญหามากกว่าสนใจในตัวปัญหาและการสำรวจเรื่องราวในอดีต มุ่งส่งเสริมให้บุคคลมองหาลู่ทางออกหรือวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง เน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เชื่อว่าการที่บุคคลขาดประสิทธิภาพเพราะมัวติดชะงักอยู่กับการจัดการปัญหาซ้ำเดิมอยู่ การที่จะแก้ปัญหาได้บุคคลจะต้องทำสิ่งที่ไม่เหมือนเดิมเพื่อหาทางออกของปัญหาไม่ใช่เสียเวลาอยู่ที่ตัวปัญหา โดยประเมินถึงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของตนเองในปัจจุบัน และเรียนรู้ที่จะเปลี่ยนพฤติกรรมด้วยตนเอง (De Shazer & Berg, 1997 อ้างถึงใน อรุณ ชูศรี, 2547: 6) ดังนั้นผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาผลการพัฒนาความมั่นคงทางอารมณ์ของวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวโดยการปรึกษากลุ่มทฤษฎีเน้นทางออกระยะสั้น เพื่อช่วยให้วัยรุ่นทราบถึงพลัง ศักยภาพ และความสามารถที่จะค้นหาทางออก หรือวิธีการที่จะเปลี่ยนแปลงชีวิตของพวกเขาเองได้ โดยไม่หวั่นไหว เป็นตัวของตัวเอง มีจิตใจที่เข้มแข็ง มีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถอดทนต่อความกดดัน ควบคุมอารมณ์และจิตใจให้สามารถหาทางออกให้กับปัญหาในชีวิตประจำวันได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลของการปรึกษากลุ่มทฤษฎีเน้นทางออกระยะสั้นต่อความมั่นคงทางอารมณ์ของวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรกลุ่มตัวอย่างคือ วัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น อายุระหว่าง 12-15 ปี โรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ปีการศึกษา 2557 ที่มาจากครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว และมีระดับคะแนนเฉลี่ยความมั่นคงทางอารมณ์ ตั้งแต่ระดับอยู่ในระดับต่ำถึงค่อนข้างต่ำจำนวน 16 คน คะแนนเฉลี่ยความมั่นคงทางอารมณ์ 1.00-2.49 โดยจำแนกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ได้รับวิธีการปรึกษากลุ่มทฤษฎีเน้นทางออกระยะสั้น คือ กลุ่มทดลองและกลุ่มที่ไม่ได้รับการปรึกษากลุ่มทฤษฎีเน้นทางออกระยะสั้น คือ กลุ่มควบคุม

กรอบความคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ มีวิธีการศึกษา จำแนกเป็น 2 วิธีได้แก่ การได้รับการปรึกษากลุ่มทฤษฎีเน้นทางอกระยะสั้น และการไม่ได้รับการปรึกษากลุ่มทฤษฎีเน้นทางอกระยะสั้น โดยจำแนกระยะเวลาในการทดลองเป็น 3 ระยะ คือระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล

ตัวแปรตามได้แก่ ความมั่นคงทางอารมณ์ของวัยรุ่น (Emotional Stability)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research Design) เพื่อศึกษาผลการปรึกษากลุ่มทฤษฎีเน้นทางอกระยะสั้นต่อความมั่นคงทางอารมณ์ของวัยรุ่น โดยมีกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 8 คน ดำเนินการทดลอง 2 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน จำนวน 6 ครั้ง ครั้งละ 60-90 นาที ทำการวิจัยโดยใช้แบบแผนการวิจัยเชิงทดลองประเภทสองตัวประกอบแบบวัดซ้ำหนึ่งตัวประกอบ (Two-Factor Experimental with Repeated Measures on One Factor)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ วัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น อายุระหว่าง 12-15 ปี โรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา อำเภอมือ จังหวัดชลบุรี ปีการศึกษา 2557 ที่มาจากครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว จำนวน 62 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ วัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น อายุระหว่าง 12-15 ปี โรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา อำเภอมือ จังหวัดชลบุรี ปีการศึกษา 2557 ที่มาจากครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว และมีระดับคะแนนเฉลี่ยความมั่นคงทางอารมณ์ตั้งแต่ระดับต่ำถึงค่อนข้างต่ำทั้งหมด 24 คน สอบถามความสมัครใจเข้าร่วมวิจัย มีวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวที่สมัครใจเข้าร่วมวิจัย จำนวน 16 คน จากนั้นใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 8 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย/รวบรวมข้อมูล

1. แบบวัดความมั่นคงทางอารมณ์ของวัยรุ่น สร้างขึ้นโดยใช้องค์ประกอบของความมั่นคงทางอารมณ์ทั้ง 4 ด้านซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแบบสอบถามบุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบ (John Smith, 2003) ได้แก่ 1. ความผ่อนคลาย (relaxed) 2. ความพึงพอใจในชีวิต (contented) 3. ความเชื่อมั่นในตนเอง (self-assured) 4. ความเข้มแข็งทางใจ (resilience) โดยมีทั้งหมด 36 ข้อ ลักษณะเป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จากตรงมาก ที่สุดถึงตรงน้อยที่สุด มีค่าความเชื่อมั่นแบบวัด (Cronbach's Alpha) เท่ากับ .868

2. โปรแกรมการปรึกษากลุ่มทฤษฎีเน้นทางอกระยะสั้นผู้วิจัยศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษากลุ่มทฤษฎีเน้นทางอกระยะสั้น ความมั่นคงทางอารมณ์ และวัยรุ่น เพื่อสร้างโปรแกรมการปรึกษากลุ่มให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในการวิจัย จากนั้นนำไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ และนำไปทดลองกับกลุ่มนักเรียนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาข้อบกพร่อง และปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งก่อนนำไปใช้กับกลุ่มทดลอง

การทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้

1. ระยะก่อนการทดลอง ผู้วิจัยนำแบบวัดความมั่นคงทางอารมณ์ของวัยรุ่นไปให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา ที่มาจากรอบครัวเลี้ยงเดี่ยว อายุระหว่าง 12-15 ปี ที่สมัครใจเข้าร่วมการทดลองทำ จำนวน 62 คน เลือกวัยรุ่นที่มีระดับคะแนนเฉลี่ยความมั่นคงทางอารมณ์ ตั้งแต่ระดับต่ำถึงค่อนข้างต่ำจำนวน 30 คน สอบถามความสมัครใจเข้าร่วมวิจัย มีผู้สมัครใจเข้าร่วมวิจัย จำนวน 16 คน หลังจากนั้นทำการแบ่งกลุ่มใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยการจับฉลาก (Simple Random Assignment) เพื่อแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 8 คนและกลุ่มควบคุม 8 คน
2. ระยะทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการปรึกษากลุ่มทฤษฎีเน้นทางออกระยะสั้นตามโปรแกรมการปรึกษากลุ่มกับกลุ่มทดลอง สัปดาห์ละ 3 ครั้ง ทุกวันพุธ วันพฤหัสบดี วันศุกร์ เวลา 15.00-16.30 น. รวมทั้งหมด 2 สัปดาห์ รวมเป็น 6 ครั้ง ครั้งละ 60-90 นาที สำหรับกลุ่มควบคุม คือ กลุ่มที่ไม่ได้รับการปรึกษากลุ่มทฤษฎีเน้นทางออกระยะสั้นโดยจะดำเนินการใช้ชีวิตประจำวันตามปกติ
3. ระยะหลังการทดลอง เมื่อสิ้นสุดกระบวนการให้การปรึกษากลุ่มทฤษฎีเน้นทางออกระยะสั้น ให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบวัดความมั่นคงทางอารมณ์ของวัยรุ่นเพื่อเป็นคะแนนหลังการทดลอง (Posttest)
4. ระยะติดตามผล ช่วงเวลาหลังการทดลองแล้วอีก 3 สัปดาห์ ให้กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ตอบแบบวัดความมั่นคงทางอารมณ์ของวัยรุ่นอีกครั้ง เพื่อเป็นคะแนนในระยะการติดตามผล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สถิติทดสอบสมมติฐานใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ ประเภทหนึ่งตัวแปรระหว่างกลุ่มและหนึ่งตัวแปรภายในกลุ่ม (Repeated Measures Variance: One Between-Subjects Variable and One Within-Subjects Variable) (Howell, 2007, p.449-460) และใช้วิธีทดสอบความแตกต่างรายคู่แบบของเฟอร์โรนี (Bonferroni Procedure)

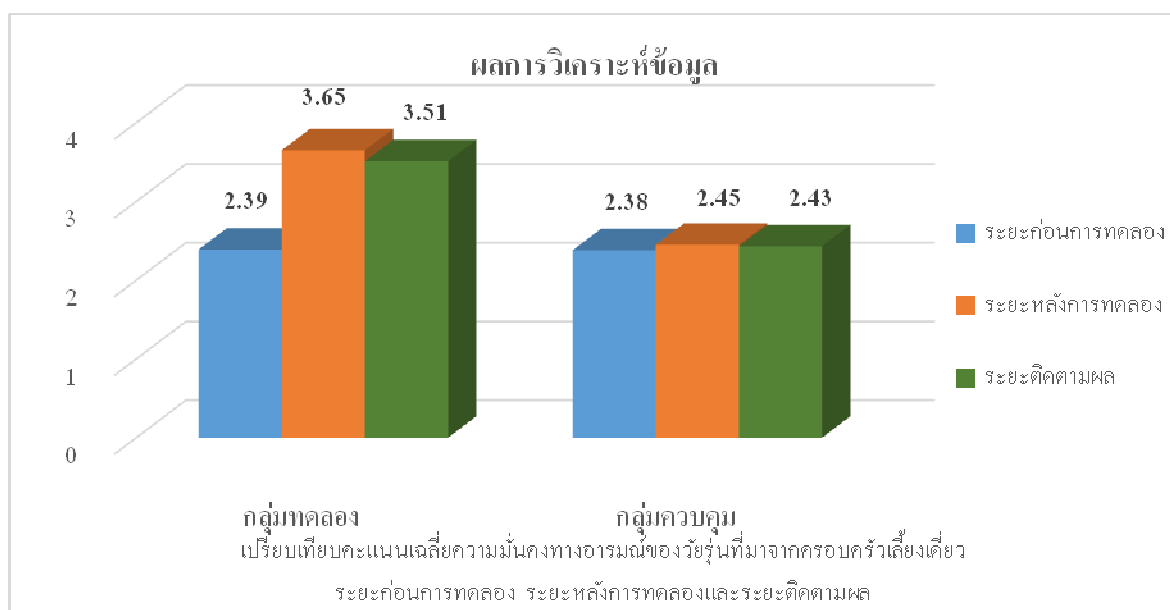
ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลคะแนนเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความมั่นคงทางอารมณ์ในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลของวัยรุ่นในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตารางที่ 1 คะแนนเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความมั่นคงทางอารมณ์ ในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลของวัยรุ่นในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่ม	ระยะการทดลอง	$\bar{X}$	$S D$
กลุ่มทดลอง	ก่อนการทดลอง	2.39	.04
	หลังการทดลอง	3.65	.42
	ติดตามผล	3.51	.33
กลุ่มควบคุม	ก่อนการทดลอง	2.38	.05
	หลังการทดลอง	2.45	.09
	ติดตามผล	2.43	.07

จากตารางที่ 1 พบว่า วัยรุ่นที่มาจากครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความมั่นคงทางอารมณ์สูงขึ้นในระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล ส่วนวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยความมั่นคงทางอารมณ์ไม่แตกต่างกันในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล

ภาพที่ 1 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความมั่นคงทางอารมณ์ของวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว
ระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความมั่นคงทางอารมณ์ระหว่างวิธีการทดลองกับระยะของการทดลอง

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความมั่นคงทางอารมณ์ระหว่างวิธีการทดลองกับระยะเวลาของการทดลอง

Source of Variation	df	SS	MS	F
Between Subject	15	8.408		
Group (G)	1	7.045	7.045	72.341*
SS w/in Groups	14	1.363	.097	
Within Subjects	32	8.412		
Interval	2	4.241	2.120	79.381*
I x G	2	3.424	1.712	64.086*
I x SS w/in Groups	28	.748	.027	
Total	47	16.821		

* $p < .05$

จากตารางที่ 2 พบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีทดลองกับระยะเวลาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คะแนนเฉลี่ยความมั่นคงทางอารมณ์ระหว่างระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และคะแนนเฉลี่ยความมั่นคงทางอารมณ์ของวัยรุ่นในกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า วิธีทดลองกับระยะเวลาของการทดลอง มีผลร่วมกันต่อความมั่นคงทางอารมณ์ของวัยรุ่น

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความมั่นคงทางอารมณ์ของวัยรุ่นในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบย่อยของระยะเวลาการทดลอง ในระยะก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผลในกลุ่มทดลอง

Source of Variation	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>
Between Subject	7	1.33		
Interval	2	7.64	3.82	80.002*
Error	14	0.67	0.05	
Total	23	9.64		

* $p < .05$

จากตารางที่ 3 พบว่า คะแนนเฉลี่ยความมั่นคงทางอารมณ์ในกลุ่มทดลองในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า วิธีการให้การปรึกษากลุ่มทฤษฎีเน้นทางออกระยะสั้น ส่งผลให้ความมั่นคงทางอารมณ์ของกลุ่มทดลองอย่างน้อยหนึ่งกลุ่มแตกต่างกัน

ตอนที่ 4 ผลการทดสอบความแตกต่างรายคู่ของคะแนนความมั่นคงทางอารมณ์ของวัยรุ่น ในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผลของกลุ่มทดลองด้วยวิธีทดสอบของบองเฟอร์โรนี (Bonferroni Procedure)

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความมั่นคงทางอารมณ์ของวัยรุ่นเป็นรายคู่ของกลุ่มทดลอง ในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล ด้วยวิธีทดสอบของบองเฟอร์โรนี (Bonferroni Procedure)

ค่าเฉลี่ย	ระยะก่อนการทดลอง	ระยะติดตามผล	ระยะหลังการทดลอง
	2.392	3.514	3.653
2.392		1.122*	1.26*
3.514			0.139
3.653			-

* $p < .05$

จากตารางที่ 4 พบว่าวัยรุ่นในกลุ่มทดลองมีคะแนนความมั่นคงทางอารมณ์ในระยะหลังการทดลองสูงกว่าระยะก่อนการทดลอง และคะแนนเฉลี่ยความมั่นคงทางอารมณ์ในระยะติดตามผลสูงกว่าระยะก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคะแนนเฉลี่ยความมั่นคงทางอารมณ์ในระยะติดตามและระยะหลังการทดลองไม่แตกต่างกัน

แสดงว่าวิธีการปรึกษากลุ่มทฤษฎีเน้นทางออกระยะสั้น ส่งผลให้วัยรุ่นมีคะแนนเฉลี่ยความมั่นคงทางอารมณ์ในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล สูงกว่าระยะก่อนการทดลอง และมีคะแนนเฉลี่ยความมั่นคงทางอารมณ์ในระยะติดตามผลและระยะหลังการทดลองไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

1. มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีทดลองและระยะเวลาของการทดลองต่อความมั่นคงทางอารมณ์ของวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ วิธีการทดลองกับระยะเวลาส่งผลร่วมกัน โดยระยะก่อนการทดลองวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวที่ได้รับการปรึกษากลุ่มทฤษฎีเน้นทางออกระยะสั้น และวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวที่ไม่ได้รับการปรึกษากลุ่มทฤษฎีเน้นทางออกระยะสั้น มีคะแนนเฉลี่ยความมั่นคงทางอารมณ์ไม่แตกต่างกัน แต่ในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลได้ผลที่แตกต่างออกไป นั่นคือวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวที่ได้รับการปรึกษากลุ่มทฤษฎีเน้นทางออกระยะสั้น มีคะแนนเฉลี่ยความมั่นคงทางอารมณ์สูงกว่าวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวที่ดำเนินชีวิตตามปกติโดยไม่ได้รับการปรึกษากลุ่มทฤษฎีเน้นทางออกระยะสั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของจิรพัฒน์ อัมมมุษย์ชาติ (2549) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับ ผลการให้คำปรึกษากลุ่มทฤษฎีเน้นทางออกระยะสั้นต่อความสุขของผู้ถูกคุมประพฤติชั้นชัฏขณะเฝ้าสุราพบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการทดลองกับระยะเวลาของการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้ถูกคุมประพฤติกลุ่มทดลองมีความสุขในระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผลการทดลองสูงกว่าผู้ถูกคุมประพฤติกลุ่มควบคุม

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผู้ถูกคุมความประพฤติกลุ่มทดลองมีความสุขในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลการทดลองสูงกว่าระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าวิธีการทดลองกับระยะเวลานั้นส่งผลร่วมกันต่อความมั่นคงทางอารมณ์โดยวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวในกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนความมั่นคงทางอารมณ์สูงขึ้นกว่าในระยะก่อนการทดลองทั้งในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล

2. ผลการวิจัยพบว่าวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวที่ได้รับการปรึกษากลุ่มทฤษฎีเน้นทางออกระยะสั้นมีคะแนนเฉลี่ยความมั่นคงทางอารมณ์สูงกว่าวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวที่ไม่ได้รับการปรึกษากลุ่มทฤษฎีเน้นทางออกระยะสั้นในระยะหลังการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อภิปรายได้ว่าการปรึกษากลุ่มทฤษฎีเน้นทางออกระยะสั้นมีประสิทธิภาพที่จะสามารถทำให้ความมั่นคงทางอารมณ์สูงขึ้นได้ ซึ่งการปรึกษากลุ่มทฤษฎีเน้นทางออกระยะสั้นนี้จะเน้นกระบวนการกลุ่มในการให้ความช่วยเหลือที่เน้นให้ความสำคัญกับปัจจุบันและอนาคต สนใจสิ่งที่เป็นไปได้ในการแก้ปัญหา ส่งเสริมให้ผู้รับคำปรึกษามองหาทางออก หรือวิธีการแก้ปัญหาด้วยตัวเอง และให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมเรียนรู้เทคนิคจากผู้ให้การปรึกษาและมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์จากกลุ่ม นอกจากนี้กระบวนการกลุ่มยังทำให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมการปรึกษากลุ่มทฤษฎีเน้นทางออกระยะสั้นมีแรงจูงใจที่จะเปลี่ยนแปลงตัวเองเพื่อเพิ่มความมั่นคงทางอารมณ์ได้อีกด้วย สอดคล้องกับบอร์นุช ชูศรี (2547) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับผลของการให้คำปรึกษากลุ่มทฤษฎีเน้นทางออกระยะสั้นต่อความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นที่ถูกกระทำรุนแรง พบว่าก่อนการทดลองทั้ง 2 กลุ่มไม่มีความแตกต่างกันในเรื่องความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ภายหลังการทดลองกลุ่มที่ได้รับการให้คำปรึกษากลุ่มทฤษฎีเน้นทางออกระยะสั้นมีคะแนนเฉลี่ยของความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีคะแนนเฉลี่ยของความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการวิจัยพบว่าวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวที่ได้รับการปรึกษากลุ่มทฤษฎีเน้นทางออกระยะสั้นมีคะแนนเฉลี่ยความมั่นคงทางอารมณ์สูงกว่าวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวที่ไม่ได้รับการปรึกษากลุ่มทฤษฎีเน้นทางออกระยะสั้นในระยะติดตามผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากโปรแกรมการปรึกษากลุ่มทฤษฎีเน้นทางออกระยะสั้นที่ผู้วิจัยได้จัดขึ้นมานั้นมีการกำหนดระยะเวลาในการประเมินผลของความมั่นคงทางอารมณ์หลังจากการปรึกษากลุ่มทฤษฎีเน้นทางออกระยะสั้นสิ้นสุดลง 3 สัปดาห์ ผู้วิจัยทำการประเมินวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวที่ได้รับการปรึกษากลุ่มทฤษฎีเน้นทางออกระยะสั้นด้วยแบบวัดความมั่นคงทางอารมณ์ยังคงพบว่า วัยรุ่นที่มาจากครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวที่ได้รับการปรึกษากลุ่มทฤษฎีเน้นทางออกระยะสั้นมีคะแนนเฉลี่ยความมั่นคงทางอารมณ์สูงกว่าวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวที่ไม่ได้รับการปรึกษากลุ่มทฤษฎีเน้นทางออกระยะสั้นในระยะติดตามผล แสดงให้เห็นว่าการปรึกษากลุ่มทฤษฎีเน้นทางออกระยะสั้นสามารถให้ผลได้ดีในระยะเวลาต่อเนื่อง ทำให้เกิดประสิทธิผลในการเปลี่ยนแปลงความมั่นคงทางอารมณ์ และให้ผลที่แตกต่างจากวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวที่ไม่ได้รับการปรึกษากลุ่มทฤษฎีเน้นทางออกระยะสั้นอย่างเห็นได้ชัด จากคะแนนเฉลี่ยความมั่นคงทางอารมณ์ในระยะติดตามผลและระยะก่อนการทดลอง สอดคล้องกับเพียว รีนรวัย (2557) ซึ่งศึกษาผลการปรึกษากลุ่มทฤษฎีเน้นทางออกระยะสั้นต่อการสะท้อนคิดภายในตนของพนักงาน พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนการสะท้อนคิดภายในตน ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผลสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ .05 และกลุ่มทดลองมีคะแนนการสะท้อนคิดภายในตนระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผลสูงกว่าระยะก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการวิจัยพบว่าวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวที่ได้รับการปรึกษากลุ่มทฤษฎีเน้นทางออกระยะสั้นมีคะแนนเฉลี่ยความมั่นคงทางอารมณ์ในระยะหลังการทดลองสูงกว่าระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงถึงว่าวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวที่ได้รับการปรึกษากลุ่มทฤษฎีเน้นทางออกระยะสั้นมีความตั้งใจและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการที่จะเปลี่ยนแปลงความคิดและพฤติกรรมให้เกิดการพัฒนาตนเองไปในทิศทางที่ดีขึ้น จากการสังเกตและบันทึกขณะที่เข้าร่วมโปรแกรมการปรึกษากลุ่ม พบว่า วัยรุ่นที่มาจากครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวที่ได้รับการปรึกษากลุ่มทฤษฎีเน้นทางออกระยะสั้นเข้าร่วมโปรแกรมการปรึกษากลุ่มครบทั้ง 8 คน ตั้งแต่ครั้งที่ 1 ถึง 6 วัยรุ่นที่มาจากครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวที่ได้รับการปรึกษากลุ่มทฤษฎีเน้นทางออกระยะสั้นให้ความร่วมมือและตั้งใจในการเข้าร่วมการปรึกษากลุ่มเป็นอย่างดี และยังมาร่วมแบ่งปันประสบการณ์แก่เพื่อนสมาชิกในกลุ่มได้อย่างจริงใจและเปิดเผย ประกอบกับได้รับการให้กำลังใจจากเพื่อนสมาชิกและผู้วิจัย จึงทำให้สมาชิกมีกำลังใจและพร้อมที่จะพัฒนาตนเองจากการนำเทคนิคที่ได้จากการปรึกษากลุ่มทฤษฎีเน้นทางออกระยะสั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์และเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งความคิดและพฤติกรรมของตนเอง สอดคล้องกับณรงค์ คตวงศ์ (2557) ซึ่งศึกษาผลของการบำบัดตามกระบวนการแก้ไขปัญหาแบบเน้นทางออกระยะสั้นในผู้ติดเชื่อเฮโรอีนและผู้ป่วยเอดส์ที่มีภาวะซึมเศร้า พบว่า ระดับภาวะซึมเศร้าของผู้ป่วยหลังการบำบัด ระยะติดตามผลการบำบัด 1 เดือน และ 6 เดือน มีระดับลดลง และช่วยให้ผู้ป่วยทุกคนสามารถค้นหาปัญหาของตนเอง การตระหนักถึงปัญหาที่ส่งผลให้ผู้ป่วยมีภาวะซึมเศร้า เลือกทางออกในการแก้ไขปัญหามีวิธีที่จัดการหรือแก้ไขปัญหามที่ต้องการแก้ไขในรูปแบบตามบริบทของตนเองได้ ซึ่งช่วยให้ผู้ป่วยรู้สึกถึงความสามารถของตนเองในการจัดการกับปัญหา สามารถจัดการกับปัญหาได้ เมื่อปัญหาที่ผู้ป่วยมีอยู่ได้รับการจัดการแก้ไข หรือทำให้ทุเลาลง จึงส่งผลต่อการลดระดับของภาวะซึมเศร้า

5. ผลการวิจัยพบว่าวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวที่ได้รับการปรึกษากลุ่มทฤษฎีเน้นทางออกระยะสั้นมีคะแนนเฉลี่ยความมั่นคงทางอารมณ์ในระยะติดตามผลสูงกว่าระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากในโปรแกรมการปรึกษากลุ่มทฤษฎีเน้นทางออกระยะสั้นที่ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้นนั้น ผู้วิจัยได้มีการใช้เทคนิคการตั้งเป้าหมาย (Goal Setting) การให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) การอธิบายปัญหา (Problem Description) การบอกระดับ (Scaling Question) และคำถามปาฏิหาริย์ (Miracle Question) เพื่อประเมินผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตั้งแต่ครั้งแรกจนถึงขั้นการยุติการให้คำปรึกษา เพื่อให้วัยรุ่นที่มาจากครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวได้สำรวจตนเอง ตระหนักถึงอารมณ์ ความรู้สึกของตนเอง จนเกิดการรับรู้ความเป็นตัวของตัวเองและมีจุดหมายในชีวิตตนเองอย่างชัดเจน ส่งผลต่อความมั่นคงทางอารมณ์ที่เปลี่ยนไปตั้งแต่ระยะหลังการทดลองจนถึงระยะติดตามผล นั้นหมายถึงว่า วัยรุ่นที่มาจากครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวที่ได้รับการปรึกษากลุ่มทฤษฎีเน้นทางออกระยะสั้นเกิดการเปลี่ยนแปลงภายในตนเองได้อย่างถูกต้องตามความเป็นจริงและมีความต่อเนื่องจนเมื่อการปรึกษากลุ่มได้ยุติลงแล้วเป็นเวลา 3 สัปดาห์ ก็ยังมีความสามารถในการปรับเปลี่ยนและจัดการความคิดตนเองได้อย่างต่อเนื่องโดยที่คะแนนเฉลี่ยของวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวที่ได้รับการปรึกษากลุ่มทฤษฎีเน้นทางออกระยะสั้นระยะติดตามผลสูงกว่าระยะก่อนการทดลอง และจากคะแนนจากแบบวัดความมั่นคงทางอารมณ์ พบว่า วัยรุ่นที่มาจากครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวที่ได้รับการปรึกษากลุ่มทฤษฎีเน้นทางออกระยะสั้นมีคะแนนเฉลี่ยในระยะติดตามผลสูงกว่าใน

ระยะก่อนการทดลอง ซึ่งเป็นไปตามเป้าหมายของการปรึกษากลุ่มทฤษฎีเน้นทางอกระยะสั้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อีริคา พลักรัชา (2555) ที่ศึกษาการพัฒนาการทำหน้าที่ครอบครัวขอบิดามารดาที่มีบุตรเป็นโรคสมาธิสั้น โดยการปรึกษาคครอบครัวตามแนวทฤษฎีเน้นทางอกระยะสั้น พบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการทดลองกับระยะเวลาการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 บิดามารดาที่มีบุตรเป็นโรคสมาธิสั้นกลุ่มทดลองมีการทำหน้าที่ครอบครัวในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลสูงกว่าบิดามารดาที่มีบุตรเป็นโรคสมาธิสั้นกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และบิดามารดาที่มีบุตรเป็นโรคสมาธิสั้นกลุ่มทดลองมีการทำหน้าที่ครอบครัวในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลสูงกว่าระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการวิจัย เรื่องการพัฒนาความมั่นคงทางอารมณ์ของวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวโดยการปรึกษากลุ่มทฤษฎีเน้นทางอกระยะสั้นในครั้งนี้สามารถสรุปได้ว่าการปรึกษากลุ่มทฤษฎีเน้นทางอกระยะสั้นมีประสิทธิภาพที่ดีต่อการเปลี่ยนแปลงความมั่นคงทางอารมณ์ของวัยรุ่น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยพบว่าการใช้ทฤษฎีเน้นทางอกระยะสั้นในการปรึกษากลุ่ม สามารถพัฒนาความมั่นคงทางอารมณ์ของวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวได้ จึงควรจัดให้มีการฝึกอบรมเพื่อให้ความรู้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องและมีความสนใจในเรื่องความมั่นคงทางอารมณ์ของวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว เนื่องจากการปรึกษากลุ่มทฤษฎีเน้นทางอกระยะสั้นมีการใช้ทักษะและเทคนิคที่ต้องใช้ความรู้ความเข้าใจตามแนวคิดของทฤษฎี เช่น การใช้เทคนิคคำถามปาฏิหาริย์ (Miracle Question) การใช้เทคนิคคำถามบอกระดับ (Scaling Question) เป็นต้น ดังนั้นจึงควรให้ผู้ให้การปรึกษาเกิดความเชี่ยวชาญและชำนาญในการนำไปใช้สำหรับการปรึกษา และเพื่อก่อให้เกิดประสิทธิผลที่ดีในการปรึกษากลุ่มเพื่อพัฒนาความมั่นคงทางอารมณ์ของวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัย/การทำวิจัยต่อยอด

1. จากผลการวิจัยในครั้งนี้ควรมีการนำการปรึกษากลุ่มทฤษฎีเน้นทางอกระยะสั้นไปศึกษากับตัวแปรอื่นๆ เช่น ความเครียด ซึมเศร้า หรือท้องแท้ง ในชีวิต หรือนำไปศึกษากับกลุ่มตัวอย่างอื่นๆ เช่น วัยรุ่นที่มาจากครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวที่กำลังศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อายุระหว่าง 16-18 ปี เป็นต้นเพื่อเป็นการพัฒนางานวิจัยให้มีความหลากหลายทางวิชาการมากยิ่งขึ้น

2. ควรมีการศึกษาตัวแปรภายนอกที่อาจจะมีผลต่อความมั่นคงทางอารมณ์ เช่น สัมพันธภาพในครอบครัว การทำหน้าที่ในครอบครัว เป็นต้น เพื่อนำมาพยากรณ์ความมั่นคงทางอารมณ์ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- จิรพัฒน์ อัมมมณฺษยชาติ. (2552). ผลของการให้การปรึกษาตามทฤษฎีเน้นทางออกระยะสั้นของผู้ถูกคุมความประพฤติกรณีข้อพิพาทขณะเมาสุรา. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ณัฏฐา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา. (2548). ปัจจัยเกื้อหนุนการฝ่าวิกฤติของครอบครัวพ่อ/แม่เลี้ยงเดี่ยว. คณะสังคมสงเคราะห์และสวัสดิการสังคม, มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- ณรงค์ คตวงศ์. (2557). การบำบัดตามกระบวนการแก้ไขปัญหาลูกแบบเน้นทางเลือกในผู้ติดเชื่อเฮโรอีนและผู้ป่วยเอดส์ที่มีภาวะซึมเศร้า. รายงานการศึกษาระดับปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ธีรดา พลรักษา. (2555). การพัฒนาการทำหน้าที่ครอบครัวขอบิดามารดาที่มีบุตรเป็นโรคสมาธิสั้น โดยการปรึกษารอบครัวตามแนวทฤษฎีโซลูชันโฟกัส. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เพียว รื่นรว. (2557). ผลการปรึกษาทฤษฎีเน้นทางออกระยะสั้นต่อการสะท้อนคิดภายในตนเองของพนักงาน. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาจิตวิทยาการปรึกษา, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุชา จันทรเฒ. (2541). จิตวิทยาทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- อรุณ ชูศรี. (2547). ผลของการให้คำปรึกษาทฤษฎีเน้นเลือกความรู้สึกลึกซึ้งในตนเองของวัยรุ่นที่ถูกกระทำรุนแรง. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการพยาบาลครอบครัว, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- John Smith. (2003). Big Five Personality Questionnaire (Work Style Report). Abstract retrieved November 9, 2014, from <http://www.scribd.com/doc/216686264/Big-Five-Personality-Questionnaire#scribd>